

INFORMATOR **o egzaminie** **eksternistycznym** **z edukacji obywatelskiej** **z zakresu branżowej szkoły** **I stopnia**

od sesji jesiennej 2027 r.

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2026

Informator został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
www.cke.gov.pl sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie)

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
www.oke.gda.pl komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie (województwo śląskie)

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 784 16 00
www.oke.jaworzno.pl sekretariat@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie (województwa: lubelskie, małopolskie, podkarpackie)

Os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
www.oke.krakow.pl oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży (województwa: podlaskie, warmińsko-mazurskie)

Al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
www.oke.lomza.pl sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi (województwa: łódzkie, świętokrzyskie)

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 664 80 50
lodz.oke.gov.pl sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu (województwa: lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie)

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
www.oke.poznan.pl sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie (województwo mazowieckie)

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa
tel. 22 457 03 35
www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu (województwa: dolnośląskie, opolskie)

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
www.oke.wroc.pl sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

1.	Opis egzaminu eksternistycznego z wiedzy o społeczeństwie	5
	Wstęp	5
	Zadania na egzaminie	5
	Opis arkusza egzaminacyjnego	6
	Zasady oceniania	6
2.	Przykładowy arkusz egzaminacyjny z zasadami oceniania rozwiązań zadań	8

- 4 *Informator o egzaminie eksternistycznym z edukacji obywatelskiej z zakresu branżowej szkoły I stopnia od sesji jesiennej w 2027 r.*

1.

Opis egzaminu eksternistycznego z edukacji obywatelskiej z zakresu branżowej szkoły I stopnia

WSTĘP

Edukacja obywatelska to jeden z przedmiotów obowiązkowych na egzaminie eksternistycznym z zakresu branżowej szkoły I stopnia.

Sprawdza on, w jakim stopniu zdający spełnia wymagania określone w [podstawie programowej kształcenia ogólnego z zakresu branżowej szkoły I stopnia](#)¹.

W *Informatorze* zaprezentowano przykładowy arkusz egzaminacyjny wraz z zasadami oceniania rozwiązań zadań. Stanowi przy tym jedynie ogólną, kierunkową pomoc w planowaniu procesu samokształcenia. Zadania w *Informatorze* nie ilustrują bowiem wszystkich wymagań z zakresu edukacji obywatelskiej określonych w podstawie programowej, nie wyczerpują również wszystkich typów zadań, które mogą pojawić się w arkuszu egzaminacyjnym. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić właściwe przygotowanie zdającego do egzaminu eksternistycznego.

ZADANIA NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się zarówno zadania zamknięte, jak i otwarte.

Zadania zamknięte to takie, w których zdający wybiera odpowiedź spośród podanych. Mogą to być:

- zadania wyboru wielokrotnego
- zadania typu prawda – fałsz
- zadania na dobieranie.

Zadania otwarte to takie, w których zdający samodzielnie formułuje krótką lub dłuższą odpowiedź. Wśród zadań otwartych w arkuszu znajdują się:

- zadania z luką, wymagające uzupełnienia zdania bądź krótkiego tekstu jednym lub kilkoma wyrazami
- zadania krótkiej odpowiedzi, wymagające stworzenia krótkiego tekstu (od jednego do kilku zdań).

W zadaniach egzaminacyjnych szczególny nacisk zostanie położony na sprawdzenie umiejętności krytycznej analizy informacji uzyskanych z różnych źródeł i próby wyciągania wniosków oraz przedstawiania argumentów uzasadniających własne stanowisko.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 6 marca 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

Zadania egzaminacyjne będą sprawdzały poziom opanowania umiejętności opisanych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w następujących celach kształcenia (wymaganiach ogólnych): rozumienie sfery publicznej, rozumienie oraz poszanowanie wartości i zasad demokracji, zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii, poszanowanie opinii innych osób; zaangażowanie obywatelskie, wpływanie na władze publiczne i interakcje państwo – obywatel.

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin eksternistyczny z edukacji obywatelskiej z zakresu branżowej szkoły I stopnia trwa 120 minut².

Zadania zawarte w arkuszu egzaminacyjnym będą odwoływać się do różnych treści, zostaną zróżnicowane pod względem sprawdzanych umiejętności, a także poziomu trudności i sposobu udzielania odpowiedzi. Mogą występować pojedynczo lub w wiązkach tematycznych. Będą odwoływać się do różnorodnej tematyki, a także do zróżnicowanych materiałów źródłowych, m.in. tekstów normatywnych (np. źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce), tekstów narracyjnych (np. opracowań popularnonaukowych, tekstów publicystycznych), źródeł encyklopedycznych (np. encyklopedii, almanachów), źródeł leksykograficznych (np. słowników, leksykonów), źródeł ikonicznych (np. schematów, fotografii, plakatów, rysunków), źródeł statystycznych (np. tabel, wykresów, diagramów), stron internetowych (np. zrzutów ekranu).

Liczbę zadań oraz liczbę punktów możliwych do uzyskania za poszczególne rodzaje zadań przedstawiono w poniższej tabeli.

Rodzaj zadań	Liczba zadań	Łączna liczba punktów	Udział w wyniku sumarycznym
zamknięte	12–15	ok. 16	ok. 35%
otwarte	11–13	ok. 24	ok. 65%
RAZEM	23–28	40	100%

ZASADY OCENIANIA

Zadania zamknięte i zadania otwarte z luką

Zadania zamknięte i zadania otwarte z luką są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

² Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku zdających ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnymi. Szczegóły są określane w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu eksternistycznego dla danej sesji egzaminacyjnej*.

ALBO

2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.

1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi

Za poprawne rozwiązanie zadania otwartego będzie można otrzymać maksymalnie 1, 2 lub 3 punkty. Za każde poprawne rozwiązanie, inne niż opisane w zasadach oceniania, można przyznać maksymalną liczbę punktów, o ile rozwiązanie jest merytorycznie poprawne, zgodne z poleceniem i warunkami zadania.

2.

Przykładowy arkusz egzaminacyjny z zasadami oceniania rozwiązań zadań

W *Informatorze* zamieszczono *Przykładowy arkusz egzaminacyjny* oraz *Zasady oceniania rozwiązań zadań*. Przy każdym zadaniu w arkuszu podano liczbę punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie (po numerze zadania). W *Zasadach oceniania rozwiązań zadań* dla każdego zadania podano:

- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w danym zadaniu
- zasady oceniania
- poprawne rozwiązanie każdego zadania zamkniętego oraz przykładowe rozwiązanie każdego zadania otwartego.

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

PESEL (wypełnia zdający) <table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> </table>											BEOP–100–27XX

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z EDUKACJI OBYWATELSKIEJ BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA

DATA: [dzień miesiąc rok]

CZAS PRACY: **120 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **40**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania 1–26). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Zapoznaj się uważnie ze źródłami, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj tylko na podstawie źródeł i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie i na karcie punktowania wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Pamiętaj, że w razie stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązania zadań egzaminacyjnych lub zakłócenia prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób, który utrudnia pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Zadanie 1. (0–1)

Do każdego opisu postawy dopisz jej właściwą nazwę. Odpowiedzi wybierz spośród podanych: *ksenofobia, szowinizm, kosmopolityzm*.

	Opis postawy społecznej	Nazwa postawy społecznej
1.	Postawa społeczno-polityczna stanowiąca skrajną postać nacjonalizmu, wyrażająca się w bezkrytycznym stosunku do własnego narodu oraz w pogardzie do innych narodów.	
2.	Postawa charakteryzująca się niechęcią lub wrogością względem osób należących do innych narodowości i kultur oraz wobec wszystkiego, co jest z takimi osobami związane.	

Na podstawie: *Leksykon politologii*, Wrocław 2002, s. 196; wsjp.pl

Zadanie 2. (0–1)

Postawa nr 1.

Postawa [...] [taka] jest dość często spotykana i wynika z potrzeby akceptacji, jest w pewnym sensie ucieczką od odrzucenia społecznego. [Reprezentują ją] ludzie, którzy nie mają własnego systemu wartości lub ten system wartości jest u nich na bardzo niskim poziomie. Takie zachowania [...] wyraźne są u osób, które dążą do tego, aby zawsze mieć rację i być częścią większości.

Postawa nr 2.

Ich przeciwieństwem [są ludzie] [...], którzy wyraźnie sprzeciwiają się biernemu i ślepeму niekiedy podporządkowywaniu się wartościom czy normom, jakie panują w społeczeństwie. Wymaga to jednak niezwyklej pewności siebie i pewności swoich racji. Spotkać je można u osób o naprawdę silnych charakterach i cechach przywódczych.

[https://polszczyzna.pl/\[...\]przyklady](https://polszczyzna.pl/[...]przyklady)

Opis przypadku

Henryk dorzuca się do składki na prezent dla dyrektora, pomimo że go nie cierpi, o czym wszyscy wiedzą. Wie, że składają się wszyscy koledzy z działu, i robi to samo, „bo tak się już utarło”.

Rozstrzygnij, do której z postaw społecznych opisanych powyżej nawiązuje zachowanie Henryka. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)**Fragment tekstu popularnonaukowego**

Sprawę zgłosiła matka, aby unormować sytuację sprawowania opieki nad dzieckiem. Ojciec dziecka zgłosił się niechętnie i niejako pod przymusem, czemu dał wyraz w agresywnej przemowie na początku spotkania: nie dopuszczał rozjemcy do głosu. Później, na skutek negocjacji prowadzonych pod kierunkiem rozjemcy, okazało się, że rodzice dobrze znali swoje dotychczasowe upodobania, zwyczaje i pretensje, ale zależało im na dobrych kontaktach z dzieckiem. Po określeniu swoich stanowisk przez oboje rodziców przeszli oni do rozmowy nad planem opiekuńczym, który powinien zaspakajać ich interesy, a nade wszystko uwzględniać potrzeby dziecka. Spotkanie zakończyło się spisaniem ugody.

Na podstawie: M.J. Zajączkowska, *Sposoby komunikowania się mediatora ze stronami w przyjętych [...]*, w: *Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych w wymiarze jednostkowym i społecznym*, Poznań 2014, s. 338.

Rozstrzygnij, czy sposób rozwiązania sporu opisany w tekście to arbitraż czy mediacja. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)**Fragment statutu szkoły podstawowej**

1. W przypadku naruszenia praw ucznia uczeń pełnoletni lub rodzice/prawni opiekunowie ucznia niepełnoletniego mogą złożyć skargę w formie pisemnej do dyrektora szkoły w terminie 3 dni od zaistnienia zdarzenia.
2. Dyrektor szkoły rozpatruje skargę w ciągu 7 dni od jej złożenia.
3. W przypadku zasadności złożonej skargi dyrektor szkoły wydaje decyzję o podjęciu stosownych działań przywracających możliwość korzystania z określonych uprawnień. Uczeń ma prawo do oceny obiektywnej, jawnej i uzasadnionej przez nauczyciela.

Opis sytuacji

Karol, uczeń klasy 7, otrzymał ocenę ze sprawdzianu, której nauczyciel nie uzasadnił. Następnego dnia Karol złożył skargę napisaną przez siebie do dyrektora szkoły. W piśmie domagał się uzasadnienia oceny lub jej zmiany.

Rozstrzygnij, czy Karol miał prawo złożyć skargę do dyrektora szkoły. W uzasadnieniu odpowiedzi odnieś się do postanowień statutu.

Rozstrzygnięcie:

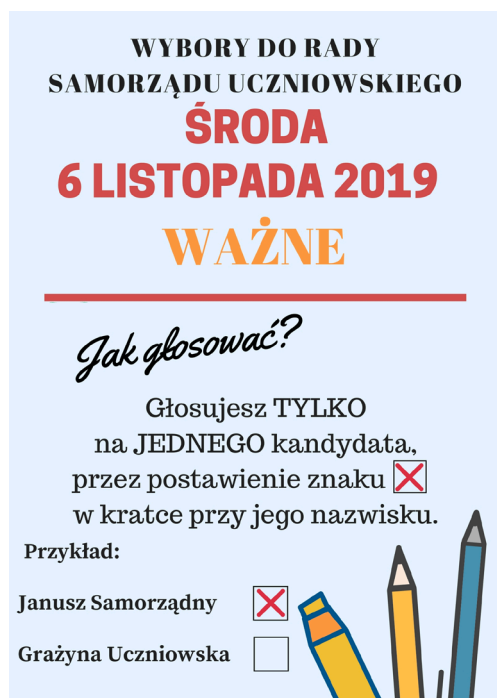
Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 5.

Ilustracja

<https://ndmpiatka.pl>

Fragment tekstu ze strony internetowej szkoły

Wybory były swoistą lekcją demokracji dla wszystkich uczniów naszej szkoły, uczniowie przekonali się, że w dorosłym życiu czeka ich wiele trudnych wyborów. W głosowaniu wzięło udział 813 uczniów, którzy wybierali swoich przedstawicieli spośród 11 kandydatów. Wśród wszystkich oddanych kart do głosowania 764 głosy były ważne i 49 było nieważnych. Frekwencja w wyborach wyniosła 75%.

<https://zsp2jarocin.pl>

Zadanie 5.1. (0–1)

Na podstawie informacji zamieszczonych na plakacie wymień dwie sytuacje, w których oddany głos będzie nieważny.

.....

.....

Zadanie 5.2. (0–1)

Wyjaśnij, co oznacza informacja, że frekwencja w wyborach wynosiła 75%.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–3)

Uzupełnij tabelę. Do sposobu wyboru organu samorządu terytorialnego dopisz nazwę tego organu.

	Sposób wyboru organu (wg obowiązujących przepisów prawnych)	Nazwa organu
1.	1. Sejmik województwa wybiera zarząd województwa, w tym [...]. 2. Sejmik województwa wybiera [...] bezwzględną większością głosów ustawowego składu sejmiku, w głosowaniu tajnym.	
2.	1. Rada powiatu wybiera zarząd w liczbie od 3 do 5 osób, w tym [...]. 2. Rada powiatu wybiera [...] bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.	
3.	[J]est organem wykonawczym w gminie, w której siedziba władz znajduje się w mieście położonym na terytorium tej gminy. Wybory [...] są powszechne, równe, bezpośrednie oraz odbywają się w głosowaniu tajnym.	

Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576; Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578;
Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95; Dz.U. 2011 nr 21 poz. 112.

Zadanie 7. (0–1)

Wzór dokumentu wydawanego w Rzeczypospolitej Polskiej

www.gov.pl

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Dokument, którego wzór przedstawiono powyżej, mieszkańcowi miasta Ząbki (powiat wołomiński, województwo mazowieckie) – po spełnieniu wymaganych warunków – wydaje

- A. burmistrz miasta Ząbki.
- B. starosta powiatu wołomińskiego.
- C. marszałek województwa mazowieckiego.
- D. wojewoda mazowiecki.

Zadanie 8. (0–2)

Fragment *Ustawy o samorządzie gminnym*

Art. 6.1. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym [...].

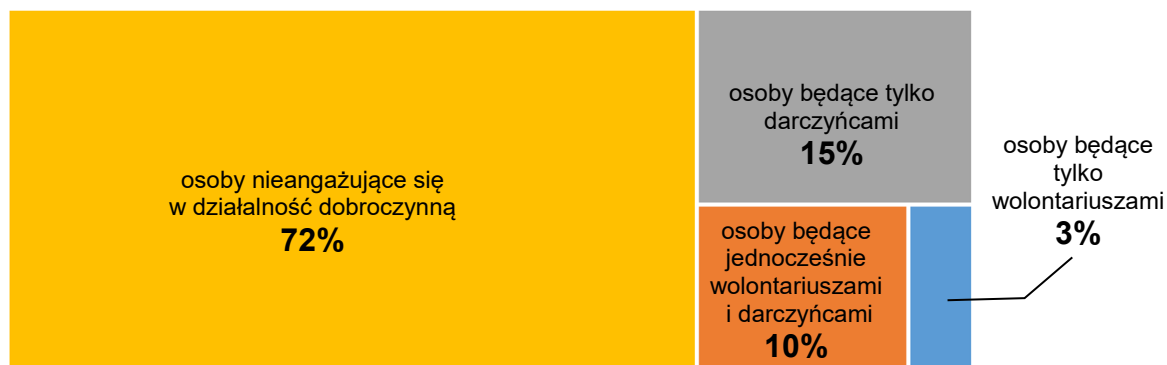
Art. 8.1. Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej [...].

Dz.U. 2001 nr 142 poz. 1591.

Uzupełnij tabelę. Do każdego rodzaju zadań gminy wskazanych w ustawie przyporządkuj dwa przykłady tych zadań, wybrane spośród podanych poniżej.

promocja gminy • nadawanie obywatelstwa polskiego • organizacja lokalnego transportu zbiorowego • wydawanie dokumentów stwierdzających tożsamość • przyjmowanie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński

	Rodzaje zadań gminy	Przykłady zadań
1.	wskazane w art. 6 ust. 1. ustawy	• •
2.	wskazane w art. 8 ust. 1. ustawy	• •

Zadanie 9. (0–1)**Wykres. Zaangażowanie Polaków w działalność dobroczynną**

Na podstawie: A. Baczko-Dombi, A. Ogrocka, *Wolontariat, filantropia i 1% w Polsce. Raport z badań*, Warszawa 2008, s. 27.

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Na podstawie wyników badania można stwierdzić, że wśród osób angażujących się w działalność dobroczynną

- A. większość darczyńców to jednocześnie wolontariusze.
- B. wszyscy pracują nieodpłatnie na rzecz innych.
- C. największy odsetek stanowią darczyńcy.
- D. ponad połowa to wolontariusze.

Zadanie 10. (0–1)**Fragment Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej**

Art. 1. Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli.

Art. 4 ust. 1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.

Art. 10 ust. 2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.

Art. 11 ust. 1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych.

Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Artykuł *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* dotyczący zasady pluralizmu politycznego oznaczono numerem

- A. 1.
- B. 4 ust. 1.
- C. 10 ust. 2.
- D. 11 ust. 1.

Zadanie 11. (0–1)

Fragment ustawy *Kodeks postępowania karnego*

Art. 5. §1. Oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem.

Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555.

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zasada prawna, do której odnosi się przytoczony artykuł, to

- A. nie ma winy bez prawa.
- B. prawo nie działa wstecz.
- C. domniemanie niewinności.
- D. nieznajomość prawa szkodzi.

Zadanie 12.

Fragment notatki prasowej

Kobieta miała być świadkiem w sądzie na rozprawie. Kiedy nie przyszła, sąd ukarał ją karą 30 dni aresztu. W dniu doprowadzenia jej do zakładu karnego złożyła [...] zażalenie na postanowienie o ukaraniu karą porządkową. Zgodnie z art. 290 § 3 k.p.k. złożenie zażalenia na postanowienie o ukaraniu karą porządkową wstrzymuje wykonanie postanowienia o aresztowaniu. Kobieta spędziła jednak w areszcie trzy tygodnie. Wtedy dopiero uchylono areszt w trybie art. 287 § 3 k.p.k., bo złożyła ona zeznania przed sądem.

Rzecznik [...] poprosił więc Przewodniczącego Wydziału II Karnego Sądu Okręgowego [...] o wyjaśnienia. Rzecznik [...] zwrócił uwagę, że wstrzymanie wykonania kary aresztu nie zależy od uznania sądu. Jest ono obowiązkowe, niezależnie od okoliczności.

www.[...].gov.pl

Zadanie 12.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W przedstawionej sytuacji naruszono konstytucyjne wolności i prawa

- A. osobiste.
- B. polityczne.
- C. socjalne.
- D. kulturalne.

Zadanie 12.2. (0–1)

Podaj pełną nazwę konstytucyjnego organu ochrony prawa, którego działania przedstawiono w drugim akapicie przytoczonej notatki prasowej.

.....

Zadanie 13.**Fragment ustawy Kodeks wyborczy**

Art. 10. § 1. Prawo wybierania [...] ma: [...]

1) w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej – obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat; [...]

3) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: [...]

b) [...] sejmiku województwa – obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na obszarze, [...] województwa;

Art. 11. § 1. Prawo wybieralności [...] ma: [...]

1) w wyborach do Sejmu – obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat;

2) w wyborach do Senatu – obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat; [...]

5) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego – osoba mająca prawo wybierania tych organów. [...]

§ 2. Nie ma prawa wybieralności w wyborach osoba:

1) skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe [...];

2) wobec której wydano [...] orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności [...].

Dz.U. 2011 poz. 112.

Zadanie 13.1. (0–1)

Uzupełnij zdanie – wpisz oznaczenie właściwego artykułu.

Zasadę biernego prawa wyborczego zawiera **[A]** art. , a zasadę czynnego prawa wyborczego zawiera **[B]** art.

Zadanie 13.2. (0–2)

Przedstaw dwa warunki, jakie – według powyższych przepisów prawnych – musi spełnić osoba kandydująca do sejmiku województwa.

-
-

Zadanie 14. (0–2)

Fragment rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych

Ponieważ uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków rodziny ludzkiej stanowi podstawę wolności, sprawiedliwości i pokoju na świecie; [...] ponieważ istotne jest, by prawa człowieka były chronione przez przepisy prawne [...]. Zgromadzenie Ogólne ogłasza niniejszą [...] Deklarację Praw Człowieka [...].

Artykuł 1

Wszystkie istoty ludzkie rodzą się wolne i równe w godności i prawach. [...]

Artykuł 2

Każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej Deklaracji bez jakiegokolwiek różnicy, zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub jakiegokolwiek inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, majątek, urodzenie lub jakąkolwiek inną sytuację.

Na podstawie: <https://www.libr.sejm.gov.pl>

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe. W uzasadnieniu swojego wyboru odnieś się do unormowań z przytoczonego dokumentu.

1.	Prawa zawarte w powyższym dokumencie mają charakter powszechny.	P	F
----	---	---	---

Uzasadnienie:

.....

2.	Każdy człowiek może zrzec się praw zawartych w powyższym dokumencie.	P	F
----	--	---	---

Uzasadnienie:

.....

Zadanie 15. (0–2)

Fragment tekstu prasowego

Najczęściej stosowane w Polsce formy zatrudnienia podzielić można na zatrudnienie na podstawie umowy o pracę i na podstawie umowy-zlecenia.

Umowa o pracę jest najbardziej rozpowszechnioną formą zatrudnienia pracownika. Stosunek pracy nawiązany na podstawie umowy o pracę oznacza, że pracownik jest zobowiązany do wykonywania określonych czynności na rzecz pracodawcy, pod jego kierownictwem, w miejscu i w czasie przez niego wyznaczonym. Pracodawca z kolei zobowiązany jest przede wszystkim do regularnego wypłacania pracownikowi wynagrodzenia. [...] Pracodawca ponosi też częściowy koszt opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne [...]. Pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę otrzymuje też prawo do płatnego urlopu, do zasiłku chorobowego, do uregulowanego czasu pracy oraz do szczegółowo określonego sposobu zatrudniania i zwalniania pracowników.

Stronami umowy-zlecenia są zleceniodawca i zleceniobiorca, a jej przedmiotem – wykonanie określonej czynności. [...] Obowiązujące przepisy określają minimalne

wynagrodzenie zleceniobiorcy za godzinę pracy, a także wprowadzają obowiązek oskładkowania tego rodzaju umów (składki rentowe, emerytalne, wypadkowe, zdrowotne i dobrowolne chorobowe), jeśli miesięczne przychody zleceniobiorcy z wszystkich tytułów do ubezpieczenia nie przekraczają kwoty określonej w aktualnych przepisach.

Na podstawie: <https://zpe.gov.pl>

Podaj jedną zaletę i jedną wadę umowy-zlecenia z punktu widzenia zleceniobiorcy.

Zaleta:

.....

Wada:

.....

Zadanie 16. (0–1)

Opis sytuacji

Adam jest wdowcem. Ma 61 lat. Od kilku lat ze względu na stan zdrowia nie pracuje, jest rencistą. Jego miesięczny dochód z renty i dodatku pielęgnacyjnego wynosi 3000 zł. Ze względu na konieczność stałej rehabilitacji oraz zakupu kosztownych leków dochód miesięczny nie wystarcza na zaspokojenie innych podstawowych potrzeb – zakupu jedzenia, opłat za mieszkanie i media. Jedyne dziecko Adama, trzydziestoletni Grzegorz, jest osobą samotną, a jego miesięczne dochody wynoszą ponad 6000 zł. Adam złożył do sądu pismo procesowe, w którym zwraca się o przyznanie dla niego od syna Grzegorza alimentów w wysokości 500 zł miesięcznie.

Fragment ustawy *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*

Art. 87. Rodzice i dzieci są obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się. [...]

Art. 128. Obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo.

Dz.U. z 1964 poz. 59.

Rozstrzygnij, czy na podstawie opisanej sytuacji Grzegorz może zostać objęty obowiązkiem alimentacyjnym. W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do przytoczonych przepisów prawnych.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 17. (0–1)

Fotografia. Posłowie podczas pracy

Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0 pl

Fragment tekstu

Organ Sejmu powołany do rozpatrywania i przygotowywania spraw stanowiących przedmiot prac Sejmu oraz wyrażania opinii w sprawach przekazanych pod ich obrady przez Sejm, Marszałka Sejmu lub Prezydium Sejmu. Organ kontroli sejmowej w zakresie określonym Konstytucją i ustawami.

Na podstawie: www.stat.gov.pl/metainformacje/sownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej

Podaj nazwę organu Sejmu RP, którego pracę przedstawiono w zamieszczonych źródłach.

.....

Zadanie 18.

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 114

1. W przypadkach określonych w Konstytucji Sejm i Senat, obradując wspólnie pod przewodnictwem Marszałka Sejmu lub w jego zastępstwie Marszałka Senatu, działają jako Zgromadzenie Narodowe. [...]

Art. 131

2. Marszałek Sejmu tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej, wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej w razie: [...]

4) uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia, uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego [...].

Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.

Zadanie 18.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Ustawowa liczba członków Zgromadzenia Narodowego wynosi

- A. 360.
- B. 460.
- C. 560.
- D. 660.

Zadanie 18.2. (0–1)

Podaj nazwę rodzaju większości głosów potrzebnej do podjęcia uchwały, której dotyczy artykuł 131 ust. 2 pkt 4) *Konstytucji*.

.....

Zadanie 19. (0–1)

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 144

2. Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów, który przez podpisanie aktu ponosi odpowiedzialność przed Sejmem.
3. Przepis ust. 2 nie dotyczy:
 - [...]
 - 6) podpisywania albo odmowy podpisania ustawy,
 - 7) zarządzania ogłoszenia ustawy oraz umowy międzynarodowej w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 8) zwracania się z orędziem do Sejmu, do Senatu lub do Zgromadzenia Narodowego,
 - 9) wniosku do Trybunału Konstytucyjnego,
 - 10) wniosku o przeprowadzenie kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli,
 - 11) desygnowania i powoływania Prezesa Rady Ministrów,
 - 12) przyjmowania dymisji Rady Ministrów i powierzania jej tymczasowego pełnienia obowiązków,
 - 13) wniosku do Sejmu o pociągnięcie do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu członka Rady Ministrów.

Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.

Podaj punkty, którymi w artykule 144 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* oznaczono trzy kompetencje Prezydenta RP dotyczące rządu.

1.
2.
3.

Zadanie 20. (0–1)

Fragment komunikatu ministerstwa

Z uwagi na niesłabnące napięcie w obwodach donieckim i ługańskim, utrzymujące się poważne zagrożenie dla ludności cywilnej i prowadzoną na tych terenach operację połączonych sił [...] [Ministerstwo] wzywa obywateli RP do natychmiastowego opuszczenia pozostających poza kontrolą władz ukraińskich części obwodów donieckiego i ługańskiego oraz terenów przyległych do linii rozgraniczenia, a także niepodejmowania pod żadnym pozorem podróży na ich teren. Na tym obszarze nie ma obecnie możliwości zapewnienia obywatelom polskim pomocy konsularnej. [...] [Ministerstwo] apeluje o zgłaszanie podróży w systemie *Odyseusz*.

www.gov.pl

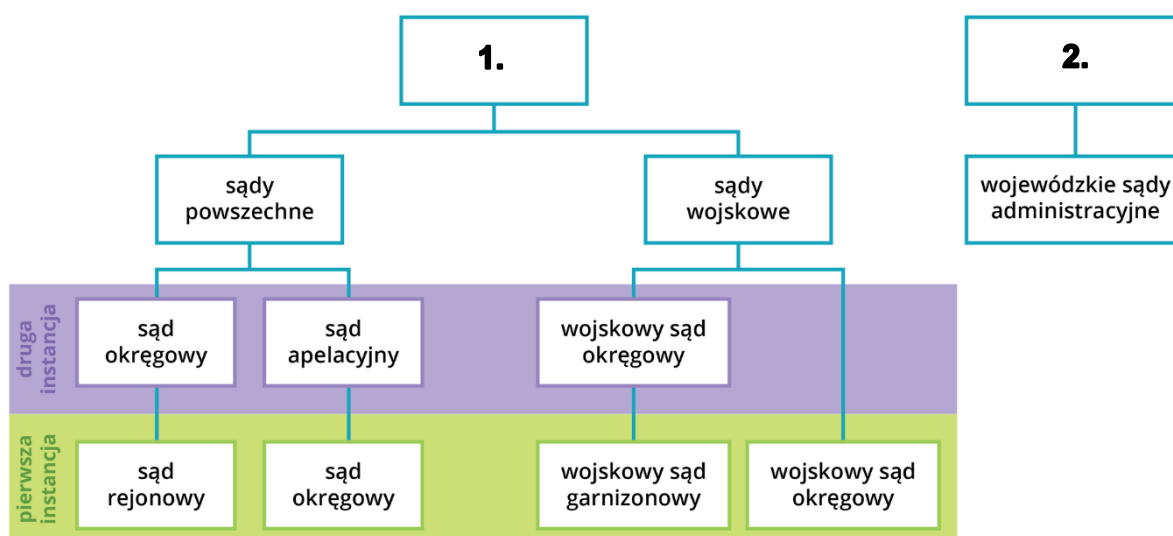
Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Ministerstwo, z którego zadań wynika publikowanie przytoczonego komunikatu, to

- A. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.
- B. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- C. Ministerstwo Spraw Zagranicznych.
- D. Ministerstwo Obrony Narodowej.

Zadanie 21. (0–2)

Schemat. *Struktura sądownictwa w Polsce (uproszczona)*

Na podstawie: [www.https://zpe.gov.pl](https://zpe.gov.pl)

Podaj pełne nazwy organów władzy sądowniczej, które oznaczono na schemacie numerami 1. i 2.

- 1.
- 2.

Zadanie 22.**Fragment tekstu**

Organ sądowy zapewniający jednolitą wykładnię i stosowanie prawa unijnego, rozstrzygający spory między instytucjami, państwami członkowskimi i osobami fizycznymi. W jego skład wchodzi Trybunał Sprawiedliwości i Sąd.

Na podstawie: www.curia.europa.eu

Zadanie 22.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych informacji dotyczących przytoczonego fragmentu tekstu. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Polska jest zobowiązana do stosowania wyroków przedstawionego organu sądowego.	P	F
2.	Podstawą prawną działalności przedstawionego organu jest umowa przyjęta w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.	P	F

Zadanie 22.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Siedziba sądu międzynarodowego przedstawionego w tekście znajduje się w

- A. Luksemburgu.
- B. Strasburgu.
- C. Genewie.
- D. Hadze.

Zadanie 23. (0–1)**Fragment tekstu popularnonaukowego**

Jest ciałem 18 niezależnych ekspertów, które monitoruje wykonywanie Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych przez państwa – strony. Wszystkie państwa – strony są zobowiązane do przedkładania Komitetowi regularnych sprawozdań dotyczących wykonywania praw określonych w Pakcie. Państwa muszą złożyć pierwsze sprawozdanie w rok po przystąpieniu do Paktu, a potem na żądanie – na ogół raz na cztery lata. Spotyka się w Genewie i odbywa na ogół trzy sesje w roku.

Na podstawie: <https://unic.un.org.pl>

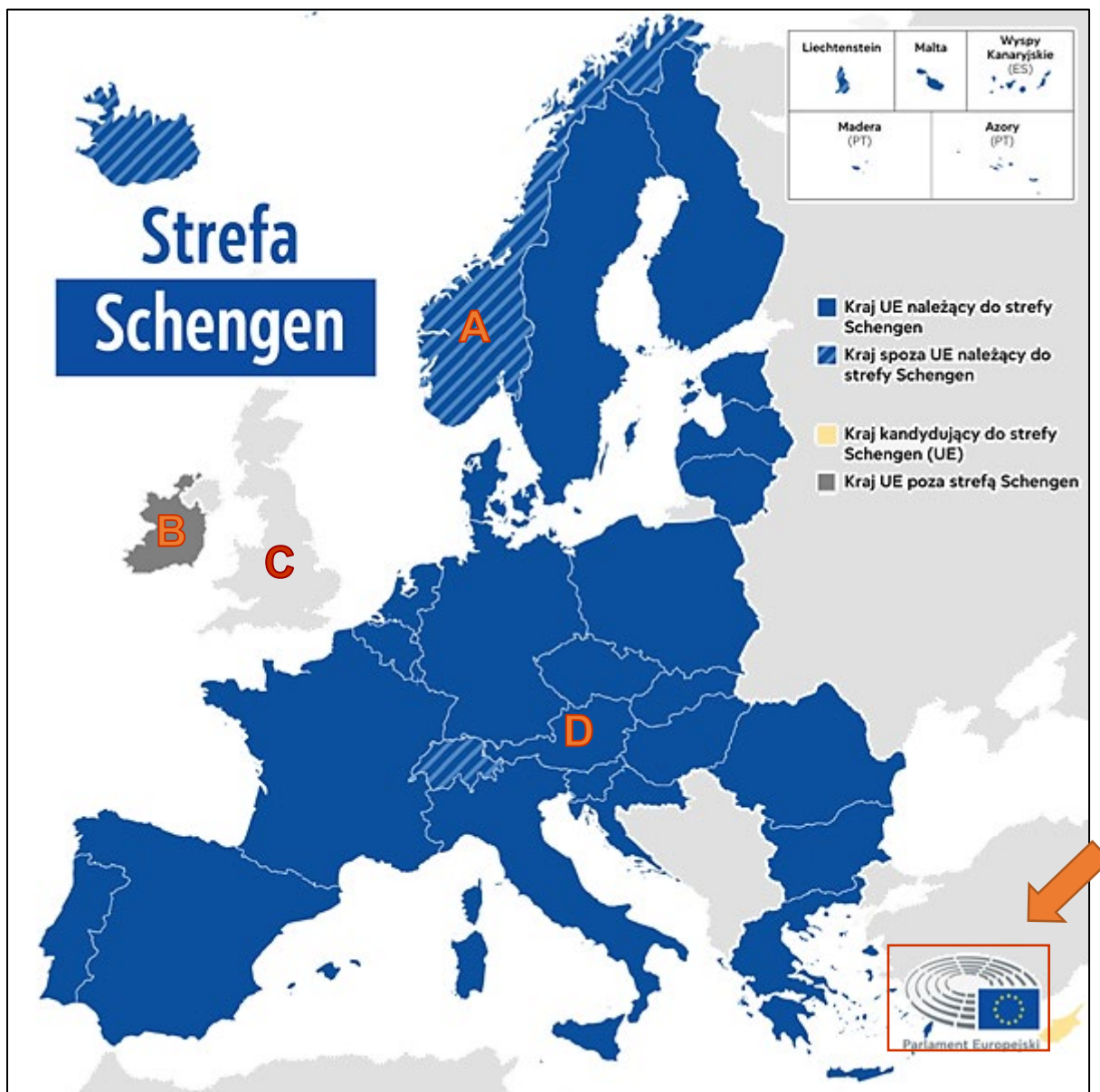
Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Tekst dotyczy

- A. Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości.
- B. Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
- C. Międzynarodowego Trybunału Karnego.
- D. Komitetu Praw Człowieka ONZ.

Zadanie 24.

Infografika

Na podstawie: <https://www.europarl.europa.eu>

Fragment tekstu. *Instytucje Unii Europejskiej*

1. Reprezentuje rządy państw członkowskich. To tutaj spotykają się ministrowie z każdego kraju UE, aby przyjmować prawa i koordynować politykę.
2. Reprezentuje interesy obywateli w zakresie stanowienia prawa Unii Europejskiej. Decyduje o rocznym budżecie Unii. Nadzoruje prace Komisji i innych organów UE.
3. Jest instytucją Unii Europejskiej, która określa ogólny kierunek polityczny i priorytety Unii Europejskiej. Jej rolą jest nadanie impulsu rozwojowi UE, ale nie pełni ona funkcji legislacyjnej. Reprezentuje rządy państw członkowskich.
4. Organ wykonawczy UE, odpowiedzialny za bieżącą politykę Unii, nadzorujący prace wszystkich jej agencji i zarządzający jej funduszami.

Na podstawie: <https://health-inequalities.eu.pl>

Zadanie 24.1. (0–2)

Do każdej informacji przyporządkuj właściwe państwo – wybierz je spośród oznaczonych na mapie literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą literę.

1.	To państwo jest członkiem Unii Europejskiej, a obywatel Polski wjedzie do niego bez kontroli granicznej i bez paszportu.	A	B	C	D
2.	Do tego państwa należącego do Unii Europejskiej obywatel Polski może wjechać bez wizy, ale na granicy odbędzie się kontrola dokumentów.	A	B	C	D

Zadanie 24.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Na infografice wskazano strzałką logo instytucji Unii Europejskiej, której opis oznaczono numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 25. (0–1)**Fragment tekstu**

Organizacja prowadząca działania od ratujących życie szczepień, przez budowę szkół, po natychmiastową pomoc w sytuacji klęski humanitarnej – robi wszystko, aby ludziom żyło się lepiej. Pracuje w małych wioskach i z rządami państw, ponieważ uważa, że każdy człowiek, niezależnie od miejsca urodzenia, koloru skóry czy religii, ma prawo do zdrowego i bezpiecznego dzieciństwa. Główna siedziba tej organizacji znajduje się w Nowym Jorku.

Na podstawie: [https://www.\[...\].pl/O-nas/\[...\]/Priorytety](https://www.[...].pl/O-nas/[...]/Priorytety)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Organizacja, której działalność została opisana w tekście, to

- A. Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO).
- B. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO).
- C. Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF).
- D. Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO).

Zadanie 26. (0–1)

Fragment traktatu

Artykuł 1.

Strony zobowiązują się [...] załatwiać wszelkie spory międzynarodowe, w które mogłyby zostać zaangażowane, za pomocą środków pokojowych w taki sposób, aby pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe oraz sprawiedliwość nie zostały narażone na niebezpieczeństwo, jak również powstrzymywać się w swych stosunkach międzynarodowych od użycia lub groźby użycia siły w jakikolwiek sposób niezgodny z celami Narodów Zjednoczonych. [...]

Artykuł 5.

Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich [...] będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeśli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym [...].

Dz.U. 2000 nr 87 poz. 970.

Rozstrzygnij, czy powyższy tekst jest fragmentem traktatu powołującego Organizację Narodów Zjednoczonych czy Organizację Paktu Północnoatlantyckiego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	Dział I. Ja i społeczeństwo. Zdający: 2) rozpoznaje przykłady ksenofobii, stereotypów i uprzedzeń oraz dyskryminacji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne uzupełnienie tabeli.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. szowinizm

2. ksenofobia

Zadanie 2. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
4. Cel – poszanowanie opinii innych osób. Zdający rozumie i szanuje perspektywę oraz opinie innych osób, [...] prezentuje własne zdanie z szacunkiem do odmiennych opinii i w dialogu poszukuje porozumienia.	Dział I. Ja i społeczeństwo. Zdający: 3) identyfikuje zachowania, które [...] prowadzą do konfliktów i podziałów [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: postawa 1.

Przykładowe uzasadnienie:

Henryk podporządkował się większości, ponieważ bał się odrzucenia, jednocześnie nie jest na tyle mocny, by sprzeciwić się zwyczajom panującym w firmie.

Zadanie 3. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
5. Cel – zaangażowanie obywatelskie. Zdający identyfikuje problemy społeczne i poszukuje ich rozwiązań, angażuje się indywidualnie lub we współpracy z innymi w działania na rzecz dobra wspólnego i ojczyzny.	Dział I. Ja i społeczeństwo. Zdający: 3) [...] stosuje wybrane metody rozwiązywania konfliktów w grupie.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: mediacja

Przykładowe uzasadnienie:

Osoba rozjemcy pomogła stronom we wzajemnej komunikacji, w określeniu własnych interesów, a przy tym nie narzucała własnego rozwiązania, tak jak ma to miejsce w przypadku arbitrażu.

Charakterystycznym sposobem porozumienia przy mediacji jest podpisanie umowy, a w arbitrażu mamy wyrok sądu arbitrażowego.

Zadanie 4. (0–1)

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
4. Cel – poszanowanie opinii innych osób. Zdający [...] prezentuje własne zdanie z szacunkiem do odmiennych opinii i w dialogu poszukuje porozumienia. 6. Cel – wpływanie na władze publiczne i interakcje państwo – obywatel. Zdający potrafi załatwiać wybrane sprawy urzędowe [...].	Dział II. Szkoła jako wspólnota. Zdający: 1) identyfikuje szkolne reguły określone w statucie oraz prawa i obowiązki uczniowskie oraz reaguje w sytuacjach naruszenia reguł.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: nie.

Przykładowe uzasadnienie:

Zgodnie z pkt. 1 Statutu skargę w imieniu osoby niepełnoletniej mogą złożyć jego opiekunowie prawni/rodzice. Karol nie jest pełnoletni, więc nie może złożyć skargi osobiście.

Zadanie 5. (0–3)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
5. Cel – zaangażowanie obywatelskie. Zdający identyfikuje problemy społeczne i poszukuje ich rozwiązań, angażuje się indywidualnie lub we współpracy z innymi w działania na rzecz dobra wspólnego [...].	Dział II. Szkoła jako wspólnota. Zdający: 2) wyjaśnia, czym jest samorządność uczniowska, w tym samorząd [...] szkolny [...], oraz wymienia sposoby włączania uczniów w decydowanie o sprawach szkoły i wie, jak je zastosować w praktyce.

5.1.

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź zawierająca opis dwóch sytuacji.

1 pkt – odpowiedź zawierająca opis jednej sytuacji.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- zaznaczenie na karcie do głosowania więcej niż jednej kandydatury
- niezaznaczenie żadnej kandydatury na karcie do głosowania
- umieszczenie na karcie dopisków powodujących jej nieważność
- postawienie znaku „x” poza kratką / zaznaczenie nazwiska w sposób inny niż wskazany

5.2.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca prawidłowe wyjaśnienie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Frekwencja 75% oznacza, że taki odsetek uprawnionych wziął udział w wyborach.

Zadanie 6. (0–3)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska [...], a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	Dział III. Społeczność lokalna i regionalna. Zdający: 1) porównuje zadania samorządu terytorialnego (w szczególności gminy i powiatu) [...].

Zasady oceniania

3 pkt – odpowiedź zawierająca trzy nazwy.

2 pkt – odpowiedź zawierająca dwie nazwy.

1 pkt – odpowiedź zawierająca jedną nazwę.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. marszałek województwa
2. starosta
3. burmistrz / prezydent miasta

Zadanie 7. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
6. Cel – wpływanie na władze publiczne i interakcje państwo – obywatel. Zdający potrafi załatwiać wybrane sprawy urzędowe [...].	Dział III. Społeczność lokalna i regionalna. Zdający: 3) jest przygotowany do załatwienia podstawowych spraw urzędowych ważnych dla młodych obywateli [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 8. (0–2)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
6. Cel – wpływanie na władze publiczne i interakcje państwo – obywatel. Zdający potrafi załatwiać wybrane sprawy urzędowe [...].	Dział III. Społeczność lokalna i regionalna. Zdający: 1) porównuje zadania samorządu terytorialnego (w szczególności gminy [...]) oraz rozumie wpływ samorządu na własne życie [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne uzupełnienie dwóch komórek.
1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne uzupełnienie jednej komórki.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. organizacja lokalnego transportu zbiorowego, promocja
2. wydawanie dokumentów stwierdzających tożsamość, przyjmowanie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński

Zadanie 9. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska [...], a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	Dział III. Społeczność lokalna i regionalna. Zdający: 2) opisuje znaczenie wolontariatu jako formy aktywności obywatelskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 10. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	Dział IV. Demokracja i prawo. Zdający: 3) korzystając z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia podstawowe zasady demokratycznego państwa prawa [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 11. (0–1)

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie. 3. Cel – zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii. Zdający [...] formułuje [...] opinie w sprawach publicznych w oparciu o wartości (własne i społecznie uznane) i sprawdzone informacje.	Dział IV. Demokracja i prawo. Zdający: 3) korzystając z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia podstawowe zasady demokratycznego państwa prawa [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 12. (0–2)

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie. 3. Cel – zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii. Zdający interesuje się wybranymi obszarami rzeczywistości społeczno-politycznej, formułuje i uzasadnia opinie w sprawach publicznych w oparciu o wartości (własne i społecznie uznane) i sprawdzone informacje.	Dział IV. Demokracja i prawo. Zdający: 7) nazywa mechanizmy ochrony praw człowieka i obywatela, wie, jak zgłosić ich naruszenie [...].

12.1.**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A

12.2.**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rzecznik Praw Obywatelskich

Zadanie 13. (0–3)

Cel kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
2. Cel – rozumienie oraz poszanowanie wartości i zasad demokracji. Zdający rozumie podstawowe zasady i mechanizmy demokratycznego państwa	Dział IV. Demokracja i prawo. Zdający: 4) wyjaśnia znaczenie wyborów w systemie demokratycznym; opisuje bierne i czynne prawo wyborcze [...].

prawa, w tym prawa człowieka, które gwarantuje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, oraz odnosi te prawa do codziennych sytuacji życiowych.	
---	--

13.1.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa poprawne numery artykułów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A. 11

B. 10

13.2.

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź zawierająca dwa poprawne warunki.

1 pkt – odpowiedź zawierająca jeden poprawny warunek.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- posiadanie polskiego obywatelstwa
- ukończone 18 lat (najpóźniej w dniu głosowania/wyborów)
- stałe zamieszkiwanie na terenie danego województwa

Zadanie 14. (0–2)

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie. 2. Cel – rozumienie oraz poszanowanie wartości i zasad demokracji. Zdający rozumie podstawowe zasady i mechanizmy demokratycznego państwa prawa [...].	Dział IV. Demokracja i prawo. Zdający: 6) wymienia podstawowe prawa człowieka i obywatela [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawna ocena dwóch zdań wraz z uzasadnieniami.

1 pkt – poprawna ocena dwóch zdań.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

Przykładowe uzasadnienie: Zgodnie z artykułem 2. Deklaracji prawa w niej zawarte przysługują wszystkim ludziom / każdej osobie.

2. F

Przykładowe uzasadnienie: We wstępie stwierdzono, że prawa człowieka są niezbywalne, co oznacza, że nie można człowieka pozbawić tych praw, a człowiek nie może się ich zrzec.

Zadanie 15. (0–2)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	Dział IV. Demokracja i prawo. Zdający: 8) rozróżnia pracę wykonywaną na [...] podstawie innego stosunku prawnego stanowiącego podstawę świadczenia pracy lub usług (umowy cywilnoprawne), [...] a także identyfikuje prawa i obowiązki osoby związanej takimi umowami oraz sposoby ochrony tych praw.

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź zawierająca jedną zaletę i jedną wadę.

1 pkt – odpowiedź zawierająca jedną zaletę lub jedną wadę.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Zaleta:

- swoboda pracy
- możliwość wypowiedzenia umowy w każdej chwili
- możliwość powierzenia zlecenia osobie trzeciej
- dogodna forma zatrudnienia dla osób uczących się

Wada:

- brak przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę
- zleceniobiorca ma prawo tylko do wynagrodzenia wskazanego w umowie
- brak prawa do płatnego urlopu wypoczynkowego
- brak prawa do wynagrodzenia za nadgodziny
- brak prawa do odprawy

Zadanie 16. (0–1)

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące [...].	Dział IV. Demokracja i prawo. Zdający: 5) na przykładzie wybranych problemów prawnych wyjaśnia znaczenie najważniejszych dla młodzieży i młodych

6. Cel – wpływanie na władze publiczne i interakcje państwo – obywatel. Zdający potrafi załatwiać wybrane sprawy urzędowe i podejmować działania w interakcji z państwem [...].	dorosłych instytucji prawa [...] rodzinnego oraz potrafi wyszukać obowiązujące w tym zakresie akty normatywne.
---	--

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca prawidłowe rozstrzygnięcie i uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: tak

Przykładowe uzasadnienie:

W kodeksie (art. 87) wskazano, że rodzice i dzieci mają obowiązek wzajemnego wspierania się, a tym samym – do udzielenia pomocy materialnej. Artykuł 128 wprost określa, że obowiązek alimentacji mają krewni w linii prostej, czyli także dzieci wobec rodziców.

Zadanie 17. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
3. Cel – zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii. Zdający interesuje się wybranymi obszarami rzeczywistości społeczno-politycznej [...].	V. Polska – władza, świat polityki i sfera publiczna. Zdający: 1) identyfikuje kompetencje i strukturę władzy ustawodawczej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

komisja sejmowa

Zadanie 18. (0–2)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
3. Cel – zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii. Zdający interesuje się wybranymi obszarami rzeczywistości społeczno-politycznej [...].	V. Polska – władza, świat polityki i sfera publiczna. Zdający: 1) identyfikuje kompetencje i strukturę władzy ustawodawczej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

18.1.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

18.2.**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

większość kwalifikowana

Zadanie 19. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
3. Cel – zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii. Zdający interesuje się wybranymi obszarami rzeczywistości społeczno-politycznej [...].	V. Polska – władza, świat polityki i sfera publiczna. Zdający: 2) identyfikuje kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca nazwy trzech punktów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. 11

2. 12

3. 13

Zadanie 20. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
3. Cel – zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii. Zdający interesuje się wybranymi obszarami rzeczywistości społeczno-politycznej [...].	V. Polska – władza, świat polityki i sfera publiczna. Zdający: 3) wskazuje kompetencje Rady Ministrów; wyszukuje informacje na temat bieżącego działania wybranego ministerstwa [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 21. (0–2)

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie. 2. Cel – rozumienie oraz poszanowanie wartości i zasad demokracji. Zdający rozumie podstawowe zasady i mechanizmy demokratycznego państwa prawa [...].	V. Polska – władza, świat polityki i sfera publiczna. Zdający: 4) rozumie strukturę władzy sądowniczej (Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne i sądy wojskowe, Trybunał Konstytucyjny oraz Trybunał Stanu) i potrafi wskazać jej znaczenie dla obywatela.

Zasady oceniania

2 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

1 pkt – jedna poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. Sąd Najwyższy

2. Naczelny Sąd Administracyjny

Zadanie 22. (0–2)

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie. 3. Cel – zainteresowanie sferą publiczną i posiadanie własnych opinii. Zdający interesuje się wybranymi obszarami rzeczywistości społeczno-politycznej [...].	VI. Polska w Europie. Zdający: 1) opisuje genezę powstania Unii Europejskiej, rozróżnia jej główne instytucje ([...] Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej) i wyszukuje informacje na temat udziału Polski w instytucjach Unii Europejskiej.

22.1.

Zasady oceniania

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. F

22.2.**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A

Zadanie 23. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
2. Cel – rozumienie oraz poszanowanie wartości i zasad demokracji. Zdający rozumie podstawowe zasady i mechanizmy demokratycznego państwa prawa, w tym prawa człowieka, [...].	VII. Świat globalnych zależności. Zdający: 2) wyjaśnia czynniki wpływające na bezpieczeństwo Polski, w tym rolę [...] ONZ; formułuje opinię i dyskutuje na temat wybranych zagrożeń dla bezpieczeństwa.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 24. (0–3)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	VI. Polska w Europie. Zdający: 1) opisuje genezę powstania Unii Europejskiej, rozróżnia jej główne instytucje ([...] Parlament Europejski [...]) i wyszukuje informacje na temat udziału Polski w instytucjach Unii Europejskiej.

24.1.**Zasady oceniania**

2 pkt – odpowiedź zawierająca dwa poprawne wskazania.

1 pkt – odpowiedź zawierająca jedno poprawne wskazanie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. D

2. B

24.2.**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 25. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	VII. Świat globalnych zależności. Zdający: 2) wyjaśnia czynniki wpływające na bezpieczeństwo Polski, w tym rolę [...] ONZ; formułuje opinię i dyskutuje na temat wybranych zagrożeń dla bezpieczeństwa.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 26. (0–1)

Cel kształcenia – wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
1. Cel – rozumienie sfery publicznej. Zdający rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je analizie i ocenie.	VII. Świat globalnych zależności. Zdający: 2) wyjaśnia czynniki wpływające na bezpieczeństwo Polski, w tym rolę NATO [...]; formułuje opinię i dyskutuje na temat wybranych zagrożeń dla bezpieczeństwa.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego

Przykładowe uzasadnienie:

Są w nich zapisane główne zadania tej organizacji – utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa na świecie poprzez np. pokojowe rozwiązywanie sporów, a także pomoc zbrojna napadniętym państwom – członkom paktu.